

Nr 717

Av herr Karlsson i Huddinge m. fl., angående fördelningen av skattetrycket.

(Lika lydande med motion nr 589 i Första kammaren)

Ett otal utredningar har under årens lopp befattat sig med skattepolitiska spørsmål. Alltjämt pågår ett antal sådana, av vilka närmast bör nämnas företagsskatteutredningen, familjeskatteberedningen, utredningen angående indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter samt utredningen om definitiv källskatt. År 1964 framlade allmänna skatteberedningen sitt betänkande »Nytt skattesystem». Det *nya* skulle bestå i en direkt lättnad för industrien på ungefär 1 200 milj. kr., vilken börda givetvis i motsvarande grad skulle läggas på allmänheten. Fortfarande görs det attacker från borgerligt håll om att genomföra den »på is» lagda mervärdeskatten. Det uppges att frågan är föremål för studium inom finansdepartementet.

Mitt i allt utredande under årens lopp är det emellertid en högst väsentlig fråga som blivit skjuten åt sidan: Innebär gällande skatteförordningar en sådan *fördelning* av skattetrycket, att den motsvarar vad vi för vår del vill benämna — *en demokratisk skattepolitik*? En sådan måste innebära en avvägning av skattebördorna efter bärkraft. Där denna med hänsyn till levnadsomkostnaderna är ytterligt låg skall skattebefrielse ske, respektive en mycket ringa beskattning äga rum.

I det efterföljande vill vi peka på några fakta vilka talar för att en utveckling i en annan riktning försiggått än vad som kan sägas motsvara begreppet en demokratisk skattepolitik.

Enligt material sammanställt av riksdagens upplysningstjänst har skattetrycket i procent av bruttonationalinkomsten fördelat på fysiska personer respektive företag undergått en betydligt kraftigare stegring för fysiska personer jämfört med utvecklingen avseende företag:

År	Skattetryck i proc. av BNI	
	Fysiska personer	Företag
1950	6,1	1,4
1960	12,8	2,3
1965	18,9	2,5

Utvecklingen beträffande förmögenhetsskattens andel av statens totala skatteinkomster är också av ett bestämt intresse:

År	Debiterad förmögenhetsskatt	I proc. av uppburden total skatt
1949/50	116,2	2,82
1954/55	133,6	1,68
1959/60	182,1	1,48
1964/65	260,9	1,18

Effekten av den *indirekta beskattningen* har i åtskilliga sammanhang blivit påtalad. Eftersom människans existens förutsätter ett visst ofrånkomligt kvantum livsmedel och andra förnödenheter innebär den indirekta beskattningen en hårdare belastning för de låga inkomsttagarna. Från denna utgångspunkt är nedanstående uppgifter likaledes av starkt intresse. I tabellen redovisas enligt OECD-statistiken direkta skatter, socialförsäkringsavgifter och indirekta skatter i procent av bruttonationalinkomsten.

År	Skattetryck		
	Direkta skatter	Socialförsäkringsavgifter	Indirekta skatter
1955	17,2	2,1	2,1
1960	16,6	3,2	11,5
1962	17,8	4,7	12,6
1963	17,7	5,7	12,8
1964	18,1	6,0	12,6

I den skattepolitiska debatten brukar oftast problemet om progressiviteten skjutas i förgrunden. Beträffande de indirekta skatterna kan man tala om en progression fastän i *omvänd* riktning. De lägre inkomsttagarna kan inte *undslippa* vissa bestämda utgifter för sin existens. Mat, kläder, utgifter för personlig hygien etc. är ofrånkomliga utgifter. Husmödrarna, »hemmens finansministrar», ådagalägger stor skicklighet i att få hushållsbudgeten att »gå ihop». Faktum kvarstår dock att för de lägre inkomsttagarna verkar beskattningen på det ofrånkomligt grundläggande för uppehållet som en *hårdare* belastning än för de högre inkomstgrupperna. De skattepolitiska utredningarna har inte ansett problemet värt att närmare granska och analysera. Detta bör ske.

Skatteskalorna

Har de indirekta skatterna, närmare bestämt den allmänna varuskatten, utgjort en större press på konsumtionsmöjligheterna — och därvid i hög grad även på direkta nödvändighetsvaror — för de lägre inkomstgrupperna, kommer dessa även när det gäller den direkta skatten hårt i kläm genom penningvärdets förändring. Om penningvärdet sjunker med hälften under en given tidsperiod, måste den nominella inkomsten fördubblas, om den verkliga inkomstnivån skall hållas. Men samtidigt blir skatteuttaget mer än fördubblat genom inträdet i en ny progressionsnivå. Undersökningar fram till och med 1965 ger tydligt utslag på en reellt skatteskärpande effekt genom penningvärdeförsämringen. De från den 1 januari 1966 gällande skatteskalorna torde huvudsakligast ha eliminerat denna effekt beträffande den direkta skatten. Men här måste erinras om att omkonstrueringen av skatteskalorna till dels återopades som komensation för höjningen av allmänna varuskatten med 3 %. Totalbilden blev en skatteskärpning. En skärpt beskattning kan godtas när det gäller att finansiera välgrundade sociala reformer och samhällelig expansion, exempelvis på utbildningssidan. Men i sammanhanget måste de olika inkomstgruppernas *bärkraft* tas med i bilden.

Det är enligt vår mening på tiden att närmare granska problemet om fördelningen av skattebördorna på olika inkomstgrupper, bolag och förmögensägare. Vad angår den direkta skatten måste observeras att med fortgående penningvärdeförsämringar får skatteskalorna en förändrad effekt. I mycket låga inkomstlägen bör hel skattebefrielse ske, i andra ett lägre procentuttag tillämpas — det senare att föredra framför höjt ortsavdrag med hänsyn till dess effekter i övrigt, vilket inte innebär att inte även denna fråga förtjänar att upptas till prövning. Till årets riksdag har vissa förslag framlagts i syfte att lindra beskattningssituationen för folkpensionärerna. En viss anpassning härtill måste ske avseende andra grupper med mycket låga inkomster.

Vår argumentering avser inte enbart de extremt låga inkomstgrupperna. En kontroll av uppgifterna för en norrländsk sågverksarbetare ger följande resultat:

Lön, inklusive semesterersättning	17 054 kr.
Utgifter:	
Skatt	4 604 »
Hyra	2 184 »
Bränsle	840 »
Lyse	400 »
Mat inkl. div. hushållsutgifter	7 000 »
	<hr/>
	15 028 kr.
Kläder, fören.-avgifter, tidningar m. m.	2 026 »
	<hr/>
Summa	17 054 kr.

Familjen består av 4 personer, 2 barnbidrag erhålles respektive familjebo-stadsbidrag med 360 kr., som »drygar ut» den sistnämnda utgiftsposten.

De skattepolitiska avvägningarna ger felaktiga utslag om inte de faktiska levnadsförhållandena för en mycket stor del av det svenska folket tas med i bedömandena.

Kommunalskatterna

Kostnadsfördelningen mellan stat och kommun

Den proportionella kommunalskatten har återkommande aktualiserats i den skattepolitiska debatten. Veterligen har inte något förslag presenterats till lösning av detta skattetekniska problem. Huruvida det på grund härav skall anses »olösligt» vill vi lämna därhän. Mindre angelägna problem än detta har gjorts till föremål för utredning. När emellertid den kommunala utdebiteringen stadigt klättrar i höjden anmäler sig denna fråga med ökad aktualitet.

Den närmaste och mest praktiska lösningen är uppenbarligen att på allvar ta itu med frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Den kommunistiska riksdagsgruppen har i flera sammanhang i motioner rest kravet om en annan kostnadsfördelning och därvid särskilt pekat på de växande skolutgifterna. I en tid av rörlig arbetsmarknad, omflyttningar, koncentration till tätortsregioner, respektive uppkomsten av glesbygdsområden, bör de samhällliga skolutgifterna rent principiellt i huvudsak bäras av statsmakterna. Med en annan kostnadsfördelning i förordad riktning mellan stat och kommun reduceras givetvis nackdelarna av den proportionella kommunalskatten. Samma synpunkter kan anläggas på flera områden av den samhällliga servicen. De växande sjukvårdsuppgifterna för landstingen är i färd med att göra denna fråga aktuell även för landstingens del. Vi anser sålunda att det finns starka skäl för att hela frågekomplexet om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun upptas till prövning.

Sammanfattning

Utöver de i det föregående berörda frågorna finns givetvis en rad av betydelsefulla delproblem — exempelvis på familjebeskattningsens område — som förtjänar att upptas till behandling. De är som bekant föremål för familjeberedningens behandling. Den huvudfråga vi velat ställa gäller behovet av en *omfördelning av skattetrycket till lättnad för de lägre inkomsttagarna*, den sociala effekten inom olika inkomstgrupper av den ökade indirekta beskattningen samt vilka enskilda grupper som är i behov av en skattelättnad.

Svaret på en sådan granskning leder ofelbart till slutsatsen att i motsvarande grad inkomstförstärkningar till statskassan är av nöden. I motion till årets riksdag har den kommunistiska riksdagsgruppen ställt vissa kon-

kreta förslag — i anslutning till det aktuella budgetpolitiska sammanhanget — rörande viss ökad beskattning av bolag och förmögenheter. Till bolagsbeskattningen ges anledning att ytterligare återkomma då företagsskatteutredningen är klar. Det råder intet tvivel om att skatteskärpningar på förmögenhetssidan, bland annat i arvssammanhang, kan bidra till att uppväga rimliga lättnader för andra hårt pressade befolkningsgrupper.

Den av oss förordade ändrade kostnadsfördelningen mellan stat och kommun kommer till sina konsekvenser också att kunna minska skattetrycket på de enskilda medborgarna till följd av kommunalskattens nuvarande konstruktion.

Med hänvisning till de i denna motion anförda synpunkterna föreslår vi, att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer

1) att familjeskatteberedningen får i uppdrag att utreda allmänna varuskattens sociala effekter med särskilt avseende på låginkomstfamiljernas situation;

2) att regeringen i samband med prövningen av frågan om det framtida skattesystemets utformning prövar frågan om en omkonstruering av skatteskalorna enligt i denna motion angiven riktning;

3) att regeringen föranstaltar om utredning rörande statens övertagande i allt väsentligt av kostnaderna för skolväsendet.

Stockholm i januari 1967

Erik Karlsson (k)

Axel Jansson (k)

Gustav Lorentzon (k)

Gösta Andersson (k)

Sven Hector (k)

C. H. Hermansson (k)

Henning Nilsson (k)

Gunvor Rydning (k)